

6. RZĄDŹMY SIĘ SAMI!

MATERIAŁY DLA NAUCZYCIELA I UCZNIA

Prezentacja multimedialna opracowana na podstawie:

Przewodnik obywatelski. Wiedza o społeczeństwie w liceum i technikum – zakres podstawowy. Część 1

Rozdział 2. Państwo: Rządźmy się sami!, s. 240–247

Autorzy tekstów: Łukasz Pawłowski, Tomasz Merta,
Alicja Pacewicz

NA TEJ LEKCJI

Uczniowie będą szukać odpowiedzi na pytania:

- Co to jest samorząd i na czym polega zasada pomocniczości?
- Jaka jest rola i kompetencje władz samorządowych w Polsce?
- Jakie problemy nurtują gminną społeczność oraz w jaki sposób można je rozwiązać?

CO BĘDZIE POTRZEBNE?

Komputer z dostępem do internetu, ewentualnie projektor i ekran lub tablica interaktywna

MATERIAŁY DLA UCZNIA

- Słowniczek obywatelski (PODRĘCZNIK CZ. 1, s. 272–290)
- Rusz głową, czyli ćwiczenia i zadania (MATERIAŁY, s. 6)

W KILKU SŁOWACH O LEKCJI

Po reformie samorządowej z 1990 roku gmina, która w PRL-u była tylko jednostką podziału terytorialnego państwa, stała się, wyposażoną w osobowość prawną, wspólnotą ludzi zamieszkujących wyodrębniony obszar. We współczesnej Polsce działania władz samorządowych są wysoko oceniane przez obywateli, a równocześnie stanowią wypełnienie konstytucyjnych zasad pomocniczości i decentralizacji państwa. Na zajęciach uczniowie zapoznają się ze strukturą samorządu terytorialnego oraz uczą się o zadaniach władz gminnych, powiatowych i wojewódzkich. Zastanawiają się, jakie problemy nurtują ich gminną społeczność oraz szukają sposobów, jak można je rozwiązać.

AKTYWNOŚCI UCZNIÓW

• SLAJD 4

Zapoznanie się z tematem minilekcji obywatelskiej.

• SLAJD 5

Na tej lekcji

Ukierunkowanie na cele realizowane na minilekcji, wyjaśnienie ważnych pojęć: samorząd terytorialny; gmina powiat, województwo; rada gminy; rada powiatu; sejmik województwa; wójt (prezydent miasta); zarząd powiatu; zarząd województwa; starosta; marszałek województwa; polityka regionalna (MATERIAŁY, S. 4).

• SLAJD 6

Przypomnij sobie

Zagadnienia lub terminy, których znajomość będzie przydatna w czasie minilekcji:

- Zasada pomocniczości.

Ilustracją jest rysunek satyryczny Juliana Bohdanowicza.

• SLAJD 7

Przeczytaj teraz

W Konstytucji RP zostały zapisane dwie ważne zasady konstytucyjne (które dotyczą podziału kompetencji między organami władzy w Polsce Pierwsza z nich, zasada pomocniczości (mówi, że decyzje i działania w państwie powinny być podejmowane tak blisko obywateli, jak to możliwe (np. organy władz powiatowych włączają się dopiero wtedy, gdy gmina nie może sobie poradzić z problemem) Druga, zasada domniemania kompetencji gminy (art. 164 głosi natomiast, że uprawnienia, których wprost nie przypisano powiatowi lub województwu, zawsze przynależą gminie

• SLAJDY 8–14

Samorządy, samorządy

Co to jest samorząd lokalny? (SLAJD 10) Czym różni się samorząd terytorialny od samorządów specjalnych? (SLAJDY 11-12) Samorząd terytorialny na linii czasu (SLAJD 13).

Zadanie (praca zespołowa): Czy wiecie, kto finansuje szkołę, do której chodzicie. A kto jest odpowiedzialny za drogę, która do niej prowadzi? A czyją własnością jest dom kultury, w którym macie zajęcia? Sporządźcie wspólną klasową listę komunalnego mienia (CZYJE TO JEST?, SLAJD 9).

Zadanie (praca indywidulana): Samorządy zajmują ważne miejsce w naszym życiu Mają bardzo poważne kompetencje A jak jest z samorządem szkolnym? Czy odgrywa on istotną rolę w życiu twojej szkoły? Czym się zajmuje? W jakich sprawach twoim zdaniem uczniowska społeczność może być samorządna? (SLAJD 14).

• SLAJDY 15–23

Przewrócona drabina

W naszym kraju najniższy szczebel samorządu stanowi gmina, której członkami są z mocy prawa wszyscy jej mieszkańcy (GMINA – WŁADZA CAŁKIEM BLISKO, SLAJD 16). Każda gmina realizuje zadania, które można podzielić na zadania własne i zlecone (SLAJD 17-18). Powiat obejmuje kilka gmin i posiada własne, niezależne władze samorządowe, natomiast na poziomie województwa spotykają się dwie struktury władzy publicznej rządowa i samorządowa. (SLAJDY 20-21).

INNE AKTYWNOŚCI

Warto wiedzieć

Jak obywatele wybierają władze samorządowe? (SCHEMAT, SLAJD 22).

Dyskusja

Polacy są wprawdzie zadowoleni z przekazania dużej władzy samorządom ale mają różne zdania na temat decentralizacji. Jedni uważają że samorządy bardziej efektywnie niż organy władzy centralnej wydają pieniądze, lepiej rozumieją potrzeby mieszkańców i szybciej rozwiązują lokalne problemy. Przeciwnicy mówią że samorządy nie są wolne od kumoterstwa, korupcji czy po prostu niekompetencji. Silne organy władzy publicznej pozwalają zachować jednolity charakter państwa, a także ułatwiają wyrównywanie szans i poziomu życia obywateli, niezależnie od regionów, w jakich mieszkają. A co wy myślicie na ten temat? (SLAJD 23)

• SLAJD 24–37

Gminna władza

Kto rządzi w gminie? (SLAJD 25) Kto i za co odpowiada? (SLAJD 26) oraz podziału administracji rządowej na zespoloną i niezespoloną (SCHEMAT, SLAJD 28) Jak wybieramy radnych? (SLAJD 28). Jak przeprowadzić referendum? (SLAJD 32).

Zadanie (praca zespołowa): Wyobraźcie sobie, że jesteście jedną z opisanych poniżej osób. Wykonajcie ćwiczenie w grupach, a następnie przedstawcie wasze odpowiedzi reszcie klasy.

1. Jesteś wyborcą i masz wziąć udział w wyborach samorządowych. Co chciałbyś/chciałabyś wiedzieć o zasadach, według których odbywają się wybory, oraz o sposobie głosowania?
2. Jesteś radnym/radną. Co musisz wiedzieć o swoich prawach i obowiązkach? Podaj przykłady decyzji, w których podejmowaniu bierzesz udział?
3. Jesteś burmistrzem/panią burmistrz. W jaki sposób zostałeś/zostałaś wybrany/wybrana? Czy jesteś organem stanowiącym, czy wykonawczym? (SLAJD 29).

Zadanie (praca zespołowa, projekt): Zastanówcie się wspólnie, jakie problemy nurtujące młodych ludzi w waszej społeczności lokalnej wymagają pilnego rozwiązania. Pracując w małych zespołach wypiszcie na dużej kartce papieru wszystkie ważne waszym zdaniem sprawy, którymi ktoś powinien się zająć. Mogą to być zarówno problemy społeczne (np. alkoholizm, wykluczenie), jak i ekonomiczne (brak pracy lub ubóstwo) czy organizacyjne (np. brak instytucji zajmującej się aktywizowaniem młodych). Następnie przyjrzyjcie im się z bliska i wybierzcie jeden, którym chcecie się zająć. Zaproponujcie własne jego rozwiązanie, wskazując zarówno działania, które powinny przedsięwziąć odpowiednie instytucje i urzędnicy (np. wydział urzędu gminy, burmistrz) jak i te, które moglibyście podjąć wy sami lub inne osoby zainteresowane rozwiązaniem lub złagodzeniem tego problemu. Dobrze byłoby, gdybyście nie poprzestali na projekcie, ale naprawdę spróbowali coś zrobić (SLAJD 37).

INNE AKTYWNOŚCI

Zadanie (praca indywidualna): Według badań CBOS z 2018 roku władze samorządowe cieszą się największym zaufaniem spośród instytucji władzy O ile zaufanie do samorządu deklaruje 65 badanych 23 deklaruje brak zaufania), o tyle w przypadku władzy ustawodawczej proporcje te są niemal odwrócone: parlamentowi ufa zaledwie 34 badanych, a nie ufa 53. Jak myślisz, z czego wynikają te różnice? (WYKRES, SLAJD 29).

Zadanie (praca z ilustracją): Oto kilka haseł kandydatów w wyborach samorządowych z 2018 roku. Które z nich może najbardziej przemówić do wyborców? W czym hasła te są do siebie podobne a czym się różnią? Wymyśl własne hasło wyborcze (ILUSTRACJA, SLAJD 30).

Zadanie (praca z wykresem): Mapa przedstawia zbiorcze wyniki wyborów do sejmików wojewódzkich w 2018 roku. Sprawdź w których województwach rządzi teraz PiS, a w których PO. Jakie koalicje stworzyły te partie? Natomiast wykres obok pokazuje, z jakich ugrupowań i partii wywodzą się

prezydenci miast Czy twoim zdaniem liczba niezależnych kandydatów dobrze świadczy o polskiej samorządności? Z jakich opcji politycznych są władze twojej gminy, powiatu i województwa? (MAPA, WYKRES, SLAJD 31).

Warto wiedzieć

Rola władz samorządowych w polskim życiu publicznym rośnie a mieszkańcy wielu gmin i miast są zadowoleni z pracy swoich wójtów, burmistrzów i prezydentów miast Na zdjęciu mieszkańcy Gdańska żegnają swojego prezydenta, Pawła Adamowicza zamordowanego przez zamachowca w styczniu 2019 roku Paweł

Adamowicz rządził miastem przez 20 lat (ILUSTRACJA, SLAJD 33).

Obywatel a samorząd terytorialny (SCHEMAT, SLAJD 34).

Wiejska gmina Jonkowo koło Olsztyna To tutaj lokalne stowarzyszenie Teatr Węgałty co roku organizuje letni festiwal „Teatralna wioska” Na zdjęciu występ teatru więźniów z Zakładu Karnego w Sztumie (SLAJD 36).

Warto przeczytać

„Za każdym razem, gdy rząd chce rozwiązać nasze problemy, kosztuje to znacznie więcej i przynosi znacznie gorsze wyniki, niż gdybyśmy robili to na własną rękę”. Benjamin Constant (1767-1830), francuski pisarz i polityk (SLAJD 35).

• SLAJD 38

Warto zapamiętać

Ważne treści warto zapamiętania: samorząd, samorząd terytorialny, gmina, powiat, województwo (PATRZ SŁOWNICZEK OBYWATELSKI).

• SLAJD 39

Podsumowanie

Propozycja zaprezentowania najważniejszych treści lekcji w postaci mapy myśli.

POLECAMY MATERIAŁY DODATKOWE

• SŁOWNICZEK OBYWATELSKI

SAMORZĄD – prawo grupy osób do samodzielnego i niezależnego decydowania o swoich sprawach.

SAMORZĄD TERYTORIALNY – forma organizacji mieszkańców określonego rejonu powołana w celu zaspokajania potrzeb lokalnych i realizująca w tym celu zadania z zakresu administracji publicznej Podstawową jednostką samorządu terytorialnego jest gmina.

GMINA – podstawowa jednostka samorządu terytorialnego kraju w której władzę sprawują przedstawiciele ogółu mieszkańców również jednostka podziału terytorialnego. Organem stanowiącym i kontrolnym samorządu gminnego jest rada gminy a wykonawczym wójt (w gminach wiejskich burmistrz (w miastach) lub prezydent miasta w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców). Gmina poza zadaniami własnymi wykonuje także zadania zlecone przez władze centralne.

POWIAT – jednostka podziału terytorialnego kraju obejmująca obszar kilku gmin oraz wspólnota samorządowa. Władzami samorządowymi powiatu są rada powiatu (organ stanowiąco-kontrolny) i zarząd powiatu (organ wykonawczy), któremu przewodniczy starosta.

WOJEWÓDZTWO – największa jednostka podziału terytorialnego kraju również wspólnota samorządowa Organami władzy samorządu wojewódzkiego są sejmik wojewódzki (organ stanowiąco-kontrolny

i powoływany przezeń zarząd województwa organ wykonawczy), na czele którego stoi marszałek województwa. Agendami administracji rządowej w województwie kieruje wojewoda.

• ĆWICZENIA I ZADANIA

- Czy znasz swoją władzę? (PODRĘCZNIK, s. 264)
- Co możecie zrobić? (PODRĘCZNIK, s. 264)
- Przewodnik po urzędzie gminy i powiatu (PODRĘCZNIK, s. 265)
- Oceń samorząd! (PODRĘCZNIK, s. 265-266)
- Problemy do rozwiązania (PODRĘCZNIK, s. 266)
- Ani stare, ani nowe (PODRĘCZNIK, s. 266-267)
- Polityki publiczne wokół nas (PODRĘCZNIK, s. 268)
- Spróbuj to odszukać i odczytać! (PODRĘCZNIK, s. 268)

6. RZĄDŹMY SIĘ SAMI!

RUSZ GŁOWĄ, CZYLI ĆWICZENIA I ZADANIA

Imię i nazwisko:

Klasa:

Data:

KTO RZĄDZI W GMINIE?

Zbierz informacje na temat władz twojej gminy i odpowiedz na pytania:

1.	Ilu radnych liczy rada gminy?
2.	Jakie ugrupowanie oni reprezentują
3.	Jakie komisje rady działają w gminie?
4.	Jaką nazwę nosi komisja zajmująca się sprawami oświaty?
5.	Jak można w twojej gminie zgłosić kandydata na radnego?
6.	Kiedy odbywa się najbliższe posiedzenie rady?
7.	Jak nazywa się twój burmistrz (wójt, prezydent miasta)?
8.	Jakie instytucje (tzw. gminne jednostki organizacyjne) mu podlegają?

Znajdź materiały do PRZEWODNIKA OBYWATELSKIEGO

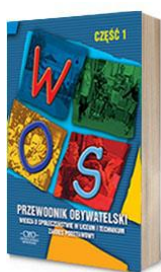
- w serwisie internetowym: koss.ceo.org.pl/wos-do-liceum-i-technikum
- na grupie KOSS i WOS na Facebooku: koss.ceo.org.pl/facebook

Zarejestruj się a otrzymasz:

- informacje o **minilekcjach obywatelskich** i innych nowościach w serwisie
- informacje o nowościach wydawniczych.

Formularz jest na stronie: rejestracja.ceo.org.pl/content/materialy-i-wydarzenia-z-wosu

Zamów w księgarni internetowej CIVITAS.COM.PL

PRZEWODNIK OBYWATELSKI. WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE W LICEUM I TECHNIKUM - ZAKRES PODSTAWOWY. CZĘŚĆ 1

Autorzy: Andrzej Waśkiewicz, Tomasz Merta, Łukasz Pawłowski, Alicja Pacewicz

Wyd. 1, s. 312, opr. miękka, 16,5x23,7 cm, ISBN: 978-83-89623-76-8

Numer dopuszczenia: 1031/1/2019

PRZEWODNIK OBYWATELSKI. WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE W LICEUM I TECHNIKUM - ZAKRES PODSTAWOWY. CZĘŚĆ 2

Autorzy: Andrzej Waśkiewicz, Tomasz Merta, Dagmara Woźniakowska-Fajst, Witold Klaus, Alicja Pacewicz

Wyd. 1, s. 316, opr. miękka, 16,5x23,7 cm, ISBN: 978-83-89623-77-5

Numer dopuszczenia: 1031/2/2020

HEKSY EDUKACYJNE

Zestaw heksów przeznaczonych do:

- pracy na lekcji (samodzielnej lub grupowej)
- pracy w domu.

Zestaw zawiera 60 sześciokątów wielokrotnego użycia, na których można pisać hasła za pomocą suchościernego flamastra. Pomoc o dużych walorach edukacyjnych – motywuje do słuchania siebie nawzajem, uzasadniania swojego zdania, wychodzenia ponad dotychczasowe schematy myślenia. Heksy doskonale nadają się do tworzenia mapy myśli np. na lekcji WOS-u.